

Claudio Povolo, Matteo Gazzola: IMMAGINI DI DISTINZIONE: GLI ARCHIVI DELLA FAMIGLIA TRISSINO. Vicenza, Biblioteca civica Bertoliana, 2012, 160 strani.

Mestna knjižnica v Vicenzi, Biblioteca civica Bertoliana, je konec lanskega leta izdala zbirko prispevkov o do takrat še ne popolnoma obdelanem in nato pregledanem arhivskem gradivu družine Trissini iz Vicenze. Na 160 straneh so predstavljeni prispevki o arhivski dokumentaciji pomembne in vplivne članice vicenške aristokratske družbe, ki je bila dolga leta nedostopna, skrita ali preprosto neobjavljena. Uredniki zbornika in avtorji prispevkov nas skušajo popeljati skozi zgodovino družine Trissino, posledično tudi okusiti del zgodovine mesta Vicenze, ki so jo toliko bolj spoznali sedaj, ko je bilo na razpolago veliko več gradiva.

Zbornik poudarja pomen ureditve in inventarizacije arhivskih virov, ki v prihodnosti lahko služijo kot pomemben vir informacij za raziskovalce. Predvsem za lokalno okolje in spoznavanje družine Trissino kot ene pomembnejših družin v zgodovini mesta Vicenza je ta dosežek izrednega pomena. Projekt je trajal kar tri leta, v zadnjem letu so potekale zgolj faze revizije in nujni popravki. Ob zborniku bralec prejme še tlačenko z vsemi zbranimi podatki, ki pa bodo v prihodnje dostopni tudi preko spleta.

Knjiga je razdeljena na tri dele. V prvem delu so prisotne krajše zahvale in splošna predstavitev projekta urejanja preostanka arhiva ter daljši uvod enega izmed urednikov zbornika, italijanskega zgodovinarja Claudia Povola. V uvodniku se zgodovinar loti splošnega orisa razvoja in pomena pojma družine ter plemstva od zgodnjega srednjega veka do renesanse. Predvsem se osredotoči na vlogo plemiških družin znotraj mest in političnih instanc. Preide tudi na plemiško dojemanje prijateljstva, moči, laži in poudari spremembe, ki so se pojavile pri predajanju otrok v poroko (sčasoma je obveljalo dejstvo pomembnosti poročanja hčerke, bolj kot sina, v primerno, predvsem pa, premožno družino). Pri zadnji temi je za plemiške družine zelo pomemb-

no ravno širjenje relacij, kar je tudi znatno vplivalo na izbiro 'bodoče žlahte' in se odražalo v statusu (ter vplivu) plemiške družine. Slednje je bilo v veliki meri vezano na oblikovanje in preoblikovanje, kot pravi Povolo, lastne (družinske) identitete. Kar pa še posebej poudari, je povezanost vplivnih družin z mestom in njegovo podobo znotraj in zunaj: vpliv, ki ga lahko še danes posameznik začuti, ko se sprehaja po mestu. In v arhivih se lahko veliko omenjenih povezav izbrska ter natančneje utemlji.

Drugi del z naslovom *Gli archivi della famiglia Trissini* ponudi dva prispevka avtorjev Silvie Girardello in Federica Bauceja. V tem delu se avtorja nekoliko bolj osredotočita na dokumente ter arhiv in branje gradiva. Silvia Girardello poudarja spremembo, ki se pojavi pri celotni zbirki družine Trissino ob preučevanju še neznanih oziroma neobjavljenih dokumentov. Odstira se nov svet z novimi informacijami. Pojavijo se novi občutki in prej skrite značilnosti. Kar avtorica še poudari, je veličina dokumentov, ki dosežejo 1.200 enot. Bauce pa preko arhivskega gradiva v generalnem tonu predstavi družino in razvoj le-te s priloženim družinskim drevesom.

Tretji del zbornika je poimenovan *Immagini di distinzione*, kar tudi deluje kot druga polovica knjige. Tukaj se pojavijo štirje prispevki, ki pa se lotevajo konkretnjših dogodkov, ki so jih izbrali in izluščili iz arhivskih dokumentov družine Trissino. V prvem izmed prispevkov v tem delu zbornika, avtorja Mattee Gazzola, se poučimo o postopkih dedovanja in nekaterih rizičnih odločitev pri določanju dedičev za določeno zemljo v lasti družine. Avtor opozori na vsesplošno prisotni strah patriarha (očeta), ki bi rad v prave roke prepustil svojo dediščino in vzpostavil temelje za mirno prihodnost lastnega naraščaja.

Silvia Girardello v svojem drugem prispevku znotraj zbornika izpostavi dogodek, ki se je zgodil leta 1655 nekaj dni po Veliki noči. Tedaj je v bližini katedrale nekaj zakritih predstavnikov družine Trissino, sicer zaman, obstreljevalo svoje dolgoletne tekmece iz družine Brissino, žrtev v dogodku pa je bila nedolžna ženska, ki se je zgolj skrivala pred streli. Avtorica nato ponudi še celoten proces, katerega dokumente je pregledala in jih sestavila v smiselno celoto. Prispevek pa nosi predvsem opozorilo o potrebi refleksiji o delovanju jurisdikcije v beneški dobi, s poudarkom na pomembnosti virov, ki lahko raziskovalca pripeljejo še do podobnih zgodb.

Cristina Tommasi predstavi strategije varovanja premoženja in ohranjanja ponosa, ki so razvidne iz določenih arhivskih dokumentov iz arhiva Trissino in so vezani na zemljo ter dedovanje. V še enem prispevku Silvia Girardello predstavi zadnja dva predstavnika družine v devetnajstem stoletju in njuno zapuščino mestu, zaključni tekst avtorice Mattee Gazzola pa – v veliki meri na podlagi korespondence – obravnava načrt preureditve določene stavbe enega izmed predstavnikov družine Trissino.

S fotografijami in slikami bogata monografija se predstavi kot izjemen dosežek za arhivistiko, predvsem pa bogastvo za področje socialne zgodovine, predvsem pa zgodovine mesta Vicenza. Zbrani prispevki opominjajo na skrite zgodbe, ki jih preko pregledovanja arhivskega dokumentacije lahko dosežemo in se z njihovo pomočjo poskušamo dokopati do podobe oseb, časa, idej, ali zgolj do novih hipotez oziroma zaključkov.

Za široko občinstvo zastavljen zbornik, ki je od začetka usmerjen v digitalno predstavitev rezultatov raziskovanja arhiva družine Trissino, je le primer trdega in uspešnega dela, ki

ga ni nikoli konec, saj je tovrstnih neraziskanih arhivov najbrž še veliko. Omenjeno delo je le motivacija in potrditev, da pregledovanje dokumentov še zdaleč ni zaključeno.

Povolo označi podobe, ki nam jih arhivi plemiških družin ponujajo, kot kraške reke, ki svoj redni tok prekinajo, da bi poniknile in nato spet čez čas privrele na dan skozi zemljo. Prepričan sem, da niso zgolj arhivi plemiških družin taki, ki bi skrivali in obenem ponujali nove podatke. Arhivi so prostor večne raziskave, ko že dvakrat pregledani dokument v tretje ponudi težko iskano potrditev. Zgodovina se kot kraška reka pojavlja in skriva preko prebiranja arhivskega gradiva; težava je le v tem, da ne smemo (p)opustiti, ko je takoj ne zagledamo.

Erik Toth

HISTRIA 2. Pula 2012, Istrsko zgodovinsko društvo, 491 strani.

Kmalu po ustanovitvi (februar 2010) je Istrsko zgodovinsko društvo (Istarsko povijesno društvo) izdalo svoje strokovno glasilo *Histria* (2011), s katerim si je že v prvi številki pridobilo precejšen krog sodelavcev, v drugi številki pa ga je zaradi svoje jezikovne pluralnosti kot tudi široko zasnovanega koncepta še znatno razširilo. Uredniški odbor z glavnim in odgovornim urednikom Maurizijem Levakom, si je namreč zadal nalogo, da bi naj glasilo izhajalo vsako leto in s tem vrsti domačih in tujih strokovnjakov in raziskovalcev, ki se ukvarjajo z istrsko zgodovinsko preteklostjo oziroma njeno kulturno in naravno dediščino, omogočilo objavo njihovih izsledkov, hkrati pa naj bi v njem objavljali tudi ocene, poročila in prikaze, s katerimi bi podajali tudi kar

